

DISTINCTIO XLIII.

nati non fuerint per susceptionem gratiae, tamen resurgent proper conformitatem naturae ad ipsum, quam consecuti sunt ad perfectionem humanae speciei peringentes.

SOLUTIO III.

Ad tertiam questionem dicendum, quod motus, sive actio aliqua se habet ad naturam tripliciter. Est enim aliquis motus, sive actio, cuius natura nec est principium, nec terminus: & alius motus quandoque est à principio supra naturam, ut patet de glorificatione corporis, quandoque autem à principio alio quocumque, sicut patet de motu violento lapidis sursum, qui terminatur ad quietem violentam. Est etiam aliquis motus cuius principium, & terminus est natura, ut patet in motu lapidis deorsum. Est etiam aliquis motus cuius terminus est natura, sed non principium, sed quandoque aliquid supra naturam, sicut patet in illuminatione cœci, quia visus naturalis est, sed illuminationis principium est supra naturam; quandoque autem aliud, ut patet in acceleratione flororum, vel fructuum per artificium facta. Quod autem principium sit natura, & non terminus, esse non potest: quia principia naturalia sunt ad determinatos effectus diffiniti, ultra quos se extendere non possunt. Operario ergo, vel motus primo modo se habens ad naturam nullo modo potest dici naturalis; sed vel est miraculosa, si sit à principio supra naturam; vel violenta, si sit ab alio quocumque principio. Operario autem, vel motus secundo modo se habens ad naturam est simpliciter naturalis. Sed operatio quæ tertio modo se habet ad naturam, non potest dici simpliciter naturalis, sed secundum quid, in quantum scilicet perducit ad id quod secundum naturam est; sed vel dicitur miraculosa, vel artificialis, vel violenta. Naturale enim proprie dicitur quod secundum naturam est: secundum naturam autem esse dicitur habens naturam, & quæ consequuntur naturam, ut patet in II. Physic. text. IV. & V. Unde motus, simpliciter loquendo, non potest dici naturalis, nisi ejus principium sit natura. Resurrectionis autem principium natura esse non potest, quamvis ad vitam naturam resurrectione terminetur. Naturae enim est principium motus in eo in quo est, vel activum, ut patet in motu gravium, & levium, & in alterationibus naturalibus animalium; vel passivum, ut patet in generatione simplicium corporum. Passivum autem principium naturae generationis est potentia passiva naturalis, quæ semper habet aliquam potentiam activam sibi respondentem in natura, ut dicitur IX. Metaph. text. 11. Nec differt quantum ad hoc si ve respondeat passivo principio activum principium in natura respectu ultimæ perfectionis, scilicet formæ; sive respectu dispositionis quæ est necessitas ad formam ultimam; sicut est in generatione hominis secundum positionem fidei; vel etiam de omnibus aliis secundum opinionem Platonis, & Avicennæ. Nullum autem activum principium resurrectionis est in natura neque respectu conjunctionis animæ ad corpus, neque respectu dispositionis quæ est necessitas ad talern conjunctionem, quia talis dispositio non potest a natura induci nisi determinato modo per viam generationis ex semine. Unde etiæ ponatur esse aliqua potentia passiva ex parte corporis, seu etiam inclinatio quæcumque ad animæ conjunctionem, non est talis quod sufficiat ad rationem motus naturalis: unde resurrectione.

(1) Al. ratione demonstrante non naturale.

tio, simpliciter loquendo, est miraculosa, non naturalis, nisi secundum quid, ut ex dictis patet.

Ad primum ergo dicendum, quod Damascenus loquitur de illis quæ inveniuntur in omnibus individuis ex principiis naturæ creatis: non enim si divina operatione omnes homines dealbarentur, vel in uno loco congregarentur, sicut tempore diluvii factum est, propter hoc albedo esset proprietas naturalis hominis, vel esse in tali loco.

Ad secundum dicendum, quod ex rebus naturalibus non cognoscitur aliquid (1) non naturale ratione demonstrante; sed ratione persuadente potest cognosci aliquid supra naturam: quia eorum quæ supra naturam sunt, ea quæ sunt in natura, aliquam similitudinem representant, sicut unio corporis & animæ representat unionem spiritus ad Deum per gloriam trinitatis, ut Magister in II. dist. 1. dixit, & similiter exempla quæ Apostolus, & Gregorius inducunt, fidei resurrectionis persuasive adminiculantur.

Ad tertium dicendum, quod ratio illa procedit de operatione illa quæ determinatur ad id quod non est per naturam, sed naturæ contrarium; hoc autem non est in resurrectione: & ideo non est ad propositum.

Ad quartum dicendum, quod tota operatio naturæ est sub operatione divina, sicut operatio inferioris artis sub operatione superioris: unde sicut omnis operatio inferioris artis expectat aliquem finem ad quem non pervenitur nisi operatione artis superioris inducentis formam, vel utentis artificio facto; ita ad ultimum finem, ad quem tota naturæ expectatio tendit non potest perveniri operatione naturæ, & proprie hoc consecutio ejus non est naturalis.

Ad quintum dicendum, quod quamvis non possit esse motus naturalis qui terminatur ad quietem violentam, tamen potest esse motus non naturalis qui terminatur ad quietem naturalem, ut ex dictis patet.

ARTICULUS II.

Utrum Christi resurrectione sit causa nostra resurrectionis.

III. P. quest. LVI. art. I. & 2. & I. ad Thess. cap. IV. lec. 2.

1. Ad secundum sic proceditur. Viderut quod Christi resurrectione non sit causa nostra resurrectionis. Posita enim causa ponitur effectus. Sed posita resurrectione Christi non est secuta statim resurrectione aliorum mortuorum. Ergo resurrectione ejus non est causa nostra resurrectionis.

2. Præterea. Effectus non potest esse, nisi causa præcesserit. Sed resurrectione mortuorum esset, etiamsi Christus non resurrexisset: erat enim alius modus possibilis Deo ut homo liberaretur. Ergo resurrectione Christi non est causa nostra resurrectionis.

3. Præterea. Idem est factum unus in tota una specie. Sed resurrectione erit omnibus hominibus communis. Cum ergo resurrectione Christi non sit causa sui ipsius, non erit causa aliarum resurrectionum.

4. Præterea. In effectu relinquitur aliquid de similitudine cause. Sed resurrectione ad minus quorundam, scilicet malorum, non habet aliquid simile resurrectioni Christi. Ergo resurrectionis illorum non erit causa resurrectione Christi.

Sed contra. Illud quod est primum in quolibet ge-

III. QUÆSTIIONE.

nate, est catena eorum quæ sunt post, ut patet in II. Metaph. text. IV. Sed Christus ratione sue resurrectionis corporalis dicitur primitæ (2) dormientium I. Corinth. v. & primogenitus mortuorum Apoc. I. Ergo sua resurrectio est causa resurrectionis aliorum.

Præterea. Resurrectio Christi magis convenienter cum nostra resurrectione corporali quam cum resurrectione spirituali, quæ est per justificationem. Sed resurrectio Christi est causa justificationis nostræ; ut patet Roman. IV. 25. Resurrexit propter justificationem nostram. Ergo est causa nostræ resurrectionis corporalis:

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Viderut quod vox tubæ non sit causa resurrectionis nostræ. Dicit enim Damascenus Lib. IV. de Fid. orth. cap. XXVIII. Crede resurrectionem futuram divina voluntate, virtute, & nutu. Ergo cum haec sint sufficiens causa resurrectionis, non oportet ponere causam ejus vocem tubæ.

2. Præterea. Frustra vox emititur ad eum qui audire non potest. Sed mortui non habebunt auditum. Ergo non est conveniens quod vox aliqua formetur ad resuscitandum eos.

3. Præterea. Si vox aliqua sit causa resurrectionis, hoc non erit nisi per virtutem divinitus vocis data, unde super illud Psalm. LXVII. 34. Dabit vocis tuae vocem virtutis, dicit Glossa, resuscitandi corpora. Sed ex quo potentia data est, quamvis alicui miraculose deatur, tamen actus qui sequitur, est naturalis, sicut patet in cœdis miraculoso illuminatis, qui naturaliter vident. Ergo si vox aliqua esset causa resurrectionis, resurrectio esset naturalis; quod falsum est.

Sed contra est quod dicitur I. Thessal. IV. 15. Ipse Dominus... in tuba Dei descendet de cœlo, & mortui qui in Christo sunt, resurgent primi.

Præterea. Joan. V. 25. & 28. dicitur: Qui in monumentis sunt, audient vocem Filii Dei, & qui audierint, vivent. Hæc autem vox dicitur tuba, ut in littera patet. Ergo &c.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Ulterius. Viderut quod nullo modo ad resurrectionem Angeli operentur. Quia majoris virtutis est ostensiva resurrectio mortuorum quam generatio hominum. Sed quando homines generantur, anima non infunditur corpori mediantibus Angelis. Ergo nec resurrectione, quæ est iterata conjunctio animæ corpori, fiet ministerio Angelorum.

2. Præterea. Si ad aliquos Angelos hoc ministerium pertinet, maxime viderut pertinere ad Virtutes, quarum est miracula facere. Sed eis non adscribitur, sed Archangelis, ut in littera patet. Ergo resurrectione non fiet ministerio Angelorum.

Sed contra est quod dicitur I. Thessal. IV. quod Dominus in voce Archangeli descendet de celo, & mortui resurgent. Ergo resurrectione mortuorum ministerio angelico complebitur.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam questionem, quod Christus ratione humanae naturæ dicitur Dei & hominum mediator, ut in III. Lib. dist. xix. quest. unic. art. 5. quæstinc. 2. & 3. dictum est: unde divi-

(2) Al. deest dormientium. (3) Al. deest ergo. (4) Al. non autem ad effectum. Nicolai: non sic autem effectum.

na dona à Deo in homines mediante Christi humanitate provenient. Sicut (3) ergo à morte spirituali libertati non possumus nisi per gratiam donum divinitus datum, ita nec à morte corporali nisi per resurrectionem divina virtute factam: & ideo sicut Christus primas gratiae suscepit divinitus, & ejus gratia est causa nostræ gratiae: quia de plenitudine ejus nos omnes accepimus, gratiam pro gratia: Joan. I. 16. ita in ipso inchoata est resurrectio, & resurrectio sua causa est nostra resurrectionis, ut sic Christus, in quantum est Deus, sit prima causa nostra resurrectionis quasi æquivoca; sed in quantum est Deus & homo resurgens, est causa proxima, & quasi univoca nostra resurrectionis. Causa autem univoca agens producit effectum in similitudine sua formæ: unde non solum est causa efficiens, sed exemplaris istius effectus. Hoc autem contingit dupliciter. Quandoque enim ipsa forma, per quam attenditur similitudo agentis ad effectum, est directe principium actionis qua producitur ille effectus, sicut calor in igne calefaciente. Quandoque autem illius actionis qua effectus producitur, non est principium primo & per se ipsa forma secundum quam attenditur similitudo, sed principia illius formæ; sicut si homo albus generet hominem album, ipsa albedo generantis non est principium generationis activæ, & tamen albedo generantis dicitur causa albedinis generantis, quia principia albedinis in generante sunt principia generativa facientia albedinem in generato: & per hunc modum resurrectio Christi est causa nostra resurrectionis: quia illud quod facit resurrectionem Christi, qui est causa efficiens univoca nostra resurrectionis, agit ad resurrectionem nostram, scilicet virtus Divinitatis ipsius Christi, quæ sibi, & Patri communis est: unde dicitur Roman. VIII. 11. Qui suscitavit Iesum Christum à mortuis, vivificabit mortalia corpora nostra. Sed ipsa resurrectio Christi virtute Divinitatis adjunctæ est causa quasi instrumentalis resurrectionis nostræ: operationes enim divinae agebantur mediante carne Christi quasi quadam organo, sicut ponit exemplum Damascenus in III. Lib. (de Fid. orthod. cap. xv.) de tactu corporali quo mundavit leprosum, Matth. VIII. 11.

Ad primum ergo dicendum, quod causa sufficiens statim producit effectum suum ad quem ordinatur immediate, (4) non autem effectum ad quem ordinatur mediante alio, quantumcumque sit sufficiens; sicut calor, quantumcumque sit intensus, non statim in primo instanti causat calorem, sed statim incipit movere ad calorem, quia calor est effectus ejus mediante motu. Resurrectio autem Christi dicitur causa nostra resurrectionis, ut dictum est, non quia ipsa agat resurrectionem nostram, sed mediante principio suo, scilicet virtute divina, quæ nostram resurrectionem faciet ad similitudinem resurrectionis Christi. Virtus autem omnia operatur mediante voluntate, quæ est propinquissima effectui: unde non oportet quod statim resurrectione Christi facta, nostra resurrectio sit secuta; sed tunc sequitur quando voluntas Dei ordinavit.

Ad secundum dicendum, quod virtus divina non aliquid agat causis aliquibus secundis, quin effectus illarum possit inmediate, vel aliis causis mediantibus producere, sicut posset generationem inferiorum corporum causare etiam motu cœli non existente; & tamen secundum ordinatum quem in rebus statuit, motus cœli est causa generationis inferiorum corporum. Similiter

(2) Al. deest dormientium. (3) Al. deest ergo. (4) Al. non autem ad effectum. Nicolai: non sic autem effectum.

etiam secundum ordinem quem rebus humanis divina providentia praefixit, resurrectio Christi est causa nostre resurrectionis; potuit tamen aliud ordinem praesigere; & tunc esset alia causa nostrae resurrectionis, quem Deus ordinasset.

Ad tertium dicendum, quod ratio illa procedit quando omnia quae sunt in una specie, habent eundem ordinem ad causam primam illius effectus qui est inducendus in totam speciem. Sic autem non est in proposito: quia humanitas Christi propinquior est Divinitati, cuius virtus est prima causa resurrectionis, quam humanitas aliorum: unde resurrectio Christi causatur à Divinitate immediate, sed resurrectio aliorum mediante Christo homine resurgentem.

Ad quartum dicendum, quod resurrectio omnium hominum habebit aliquid de similitudine resurrectionis Christi, (5) quod scilicet pertinet ad vitam naturae, secundum quam omnes Christo fuerunt conformes: & ideo omnes resurgent in vitam immortalem. Sed in Sanctis, qui fuerunt Christo conformes per gratiam, erit conformitas quantum ad ea quae sunt gloriae.

SOLUTIO II.

Ad secundam questionem dicendum, quod causam effectui oportet aliquo modo conjungi: quia movens & motum, faciens & factum sunt simul: ut probatur in VII. Physic. text. x. xi. xii. Christus autem resurgens est causa univoca nostrae resurrectionis, ut supra dictum est: unde oportet quod in resurrectione corporum communis aliquo signo corporali dato Christus resurgens operetur: quod quidem signum, ut quidam dicunt, erit ad litteram vox Christi resurrectionem imperantis, sicut imperavit mari, & cessavit tempestas, Matth. viii. Quidam vero dicunt, quod hoc signum nihil aliud erit quam ipsa presentatio evidens Filii Dei in mundo, de qua dicitur Matth. xxiv. 27. (6) Sicut fulgur quod venit ab oriente, & appetit in occidente, ita erit adventus Fili hominis. Et inveniuntur auctoritati Gregorii, qui dicit (a), Lib. XXXIX. Moral. cap. xxxii. quod tubam sonare nihil aliud est quam mundo ut judicem Iulium demonstrare. Et secundum hoc ipsa apparitio Filii Dei vox ejus dicitur: quia ei apparenti obediat tota natura ad corporum humanorum reparacionem sicut imperanti, unde injussu venire dicitur. I. Thessal. iv. & sic ejus apparitio inquantum habet vim cujusdam imperii, vox ejus dicitur: & haec vox quæcumque sit, quandoque dicitur clamor quasi præconis ad judicium citantis; quandoque autem dicitur sonus tubæ, vel propter evidentiam, ut in littera dicitur, vel propter convenientiam ad usum tubæ qui erat in veteri testamento: tuba enim congregabantur ad concilium, commovebantur ad prælium, & vocabantur ad festum. Resurgentes autem congregantur ad concilium judicii, ad prælium quo orbis terrarum pugnabit contra insensatos, ad festum æternæ solennitatis.

Ad primum ergo patet solutio ex dictis.

Ad secundum dicendum, quod ministerium illud erit principaliter unius Archangeli, scilicet Michaelis, qui est Princeps Ecclesiae, sicut fuit synagogæ, sicut dicitur Daniel. x. qui tamen agit ex influentia Virtutum, & aliorum superiorum ordinum: unde quod ipse faciet, superiores ordines quodammodo facient. Similiter inferiores Angeli cooperabuntur ei circa resurrectionem singulorum, quorum custodiae deputati fuerunt; & sic vox illa potest dici unius, & plurium Angelorum.

(5) Nicolai: illud scilicet quod pertinet. (6) Vulgata: Sicut enim fulgur venit ab oriente, & patet usque in occidentem; ita erit & adventus &c.

Ex Edit. P. NICOL. (a) Sub his verbis expresse non occurrit, sed sic in Pastorali part. ii. cap. iv. præconis officium esse ut ante adventum judicis, qui terribiliter sequitur, quasi tuba clamando gra-

qua in nobis sunt: illud enim valde facile esset nobis facere, quod statim ad dictum nostrum fit; sed multo major appetit facilitas, si ante verbum prolatum ad primum signum voluntatis, quod natus dicitur, execratio nostræ voluntatis per ministros fiat: & talis natus est quædam causa prædictæ executionis, in quantum per ipsum inducuntur alii ad nostram voluntatem explandam; natus autem divinus, quo fieri resurrectio, nihil est aliud quam signum ab ipso datum, cui natura tota obediens ad resurrectionem mortuorum; & hoc signum idem est quod vox tubæ, ut ex dictis patet.

Ad secundum dicendum, quod sicut formæ sacramentorum habent virtutem sanctificandi, ut supra dictum est, non ex hoc quod audiuntur, sed ex hoc quod proferuntur; ita illa vox, quidquid sit, habebit efficaciam instrumentalem ad resuscitandum, non ex hoc quod sentitur, sed ex hoc quod profertur; sicut etiam vox ex ipsa impulsione aeris excitat dormientem solvendo organum sentiendi, non ex hoc quod cognoscatur, quia judicium de voce perveniente ad aures sequitur excitationem, & non est causa ejus.

Ad tertium dicendum, quod ratio illa procederet, si virus data illi voci esset ens perfectum in natura: quia tunc quod ex ea procederet, virtutem jam naturalem factam principium haberet. Non autem est talis virus illa, sed qualis supra dictum est esse in formis sacramentorum.

SOLUTIO III.

Ad tertiam questionem dicendum, sicut Augustinus dicit in III. de Trinit. cap. iv, quod sicut corpora crassiora, & inferiora per subtiliora, & potentiora quodam ordine reguntur; ita omnino corpora reguntur à Deo per spiritum vitae rationalem: & hoc etiam Gregorius in IV. Dialog. tangit. Unde in omnibus quæ corporaliter à Deo fiunt, utitur Deus minister Angelorum. In resurrectione autem est alia quid ad transmutationem corporum perirens, scilicet collectio cinerum, & eorum præparatio ad reparationem humani corporis: unde quantum ad hoc in resurrectione uteatur Deus ministerio Angelorum. Sed anima sicut inmediate à Deo creata est, ita immediate à Deo corpori iterato unetur sine aliqua operatione Angelorum. Similiter etiam gloriam corporis ipse faciet absque ministerio Angelorum, sicut & animam immediate glorificat. Et istud Angelorum ministerium vox dicitur secundum unam expositionem, quæ tangitur in littera.

Ad primum ergo patet solutio ex dictis.

Ad secundum dicendum, quod ministerium illud erit principaliter unius Archangeli, scilicet Michaelis, qui est Princeps Ecclesiae, sicut fuit synagogæ, sicut dicitur Daniel. x. qui tamen agit ex influentia Virtutum, & aliorum superiorum ordinum: unde quod ipse faciet, superiores ordines quodammodo facient. Similiter inferiores Angeli cooperabuntur ei circa resurrectionem singulorum, quorum custodiae deputati fuerunt; & sic vox illa potest dici unius, & plurium Angelorum.

(5) Nicolai: illud scilicet quod pertinet. (6) Vulgata: Sicut enim fulgur venit ab oriente, & patet usque in occidentem; ita erit & adventus &c.

Ex Edit. P. NICOL. (a) Sub his verbis expresse non occurrit, sed sic in Pastorali part. ii. cap. iv. præconis officium esse ut ante adventum judicis, qui terribiliter sequitur, quasi tuba clamando gra-

ARTICULUS III.

Utrum tempus resurrectionis oporteat differri usque ad finem mundi, ut omnes simul resurgent.

1. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod tempus resurrectionis non oporteat differri usque ad finem mundi, ut omnes simul resurgent. Quia major est convenientia capituli ad membra quam membrorum ad invicem, sicut causæ ad effectus quam effectuum ad invicem. Sed Christus, qui est caput nostrum, non distilit resurrectionem suam usque ad finem mundi, ut simul cum omnibus resurgent. Ergo nec oportet quod priorum Sanctorum resurrectionis usque ad finem mundi differatur, ut simul cum aliis resurgent.

2. Præterea. Apoc. xvii. dicitur, quod mulier, per quam Ecclesia significatur, habet locum paratum à Deo, in quo pascatur diebus mille ducentis sexaginta. Daniel. etiam xxi. ponitur determinatus numerus dierum, per quos anni significari videntur, secundum illud Ezech. iv. 6. Diem pro anno dedi tibi. Ergo ex sacra Scriptura potest scrii determinate finis mundi, & resurrectionis tempus.

3. Præterea. Status novi testamenti præfiguratus fuit in veteri testamento. Sed scimus determinate tempus in quo vetus testamentum statum habuit. Ergo & potest sciri determinate tempus in quo novum testamentum statum habebit. Sed novum testamentum statum usque ad finem mundi: unde dicitur Matth. ult. 20. Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi. Ergo potest sciri finis mundi, & resurrectionis tempus.

Sed contra. Illud quod est ignoratum ab Angelis, est etiam hominibus multo magis occultum: quia ea ad quæ homines naturali ratione pertingere possunt, multo limpidius, & certius Angeli naturali congnitione cognoscunt; similiter etiam revelationes hominibus non sunt nisi medianibus Angelis, ut patet per Dionysium iv. cap. coel. Hier. Sed Angeli nesciunt tempus determinate, ut patet Matth. xxiv. 36. De die illa, & hora nemo scit, neque Angeli cælorum. Ergo tempus illud est hominibus occultum.

Præterea. Apostoli magis fuerunt consciæ secretorum Dei quam alii sequentes, ut dicitur Rom. viii. 23. Ipsi primitiæ spiritus habent: Glossa, interlinealis, „tempore prius, & ceteris abundantius. „Sed eis de hoc ipso querentibus dictum est Actuum 1.7. Non est vestrum nosse tempora, & momenta, quæ Pater in sua potestate posuit. Ergo multo magis est alius occultum.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Ulterius. Videtur quod resurrectio non fiet subito, sed successive. Quia Ezech. xxxvii. 7. prænuntiatur resurrectio mortuorum, ubi dicitur: Accesserunt ossa ad ossa; & vidi, & ecce super ea nervi, & carnes ascenderunt, & extrema est in eis curis desuper; & spiritum non habebant. Ergo reparatio corporum tempore præcedit conjunctionem animarum: & sic resurrectio non erit subita.

2. Præterea. Illud ad quod exiguntur plures actiones se consequentes, non potest subito fieri. Sed ad resurrectionem exiguntur plures actiones se consequentes, scilicet collectio cinerum, reformatio corporis, & infusio animæ. Ergo resurrectio non fiet subito.

3. Præterea. Omnis sonus tempore mensuratur. Sed sonus tubæ causa erit resurrectionis, ut dictum est. Ergo resurrectio fiet in tempore, & non subito.

4. Præterea. Nullus motus localis potest esse subito, ut dicitur in Lib. de sensu, & sensato, cap. vii. vel apud S. Thom. lect. 16. Sed ad resurrectionem exiguntur aliquis motus localis in collectione cinerum. Ergo non fiet subito.

(1) Al. Homines.